

Ενα βιβλίο που πολιτικοποιεί την πολιτική

Ενας απολογισμός 8 χρόνων κυβέρνησης αλλά και ένα μάθημα εφαρμοσμένης πολιτικής διαχείρισης

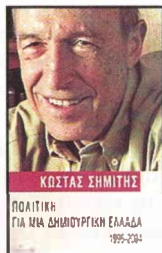
Αμέσως, με την έκδοσή του, αυτό το βιβλίο του πρώην πρωθυπουργού Κώστα Σημίτη προκάλεσε πολλά σχόλια και αναφορές. Οι περισσότεροι το θεώρησαν κυβερνητικό απολογισμό της οκταετίας, προσωπικό απολογισμό, είδος πολιτικού απομνημονεύματος, άλλοι πολιτική διαθήκη και άλλοι το κατέγραψαν ως άμεση παρέμβαση στο σημερινό πολιτικό γίγνεσθαι. Αυτό το βιβλίο είναι όλα αυτά, αλλά και και παραπάνω. Είναι ένα μάθημα σχεδιασμένης και εφαρμοσμένης πολιτικής διαχείρισης, ένα μάθημα πολιτικού σχεδιασμού. Ο Κώστας Σημίτης από την αρχή αναφέρει πως όταν ανέλαβε πρωθυπουργός είχε «ένα συγκεκριμένο σχέδιο πολιτικής για το ΠΑΣΟΚ και την κυβέρνησή του». Αυτό το σχέδιο, οι πρωταγωνιστές του, οι μέθοδοι εφαρμογής του, τα εμπόδια και οι επιτυχίες του περιγράφονται στις σελίδες αυτού του βιβλίου. Μπορεί κανείς, ανάλογα και με την άποψή του για τα κεντρικά πολιτικά προτάγματα που έφερε η διακυβέρνηση Σημίτη στο πολιτικό προσκήνιο, να διαφωνεί με μερικές, με πολλές ή και με όλες τις πολιτικές επιλογές αυτής της διακυβέρνησης, αν όμως διαβάσει προσεκτικά αυτό το βιβλίο δεν μπορεί να μην παραδεχτεί πως η πολιτική δράση, πέρα απ' όλα τα πολλά άλλα, απαιτεί προγραμματισμό, ιεράρχηση στόχων, συντονισμό, μελέτη, γνώση της πραγματικότητας αλλά και όραμα. Ο Σημίτης με αυτό το βιβλίο αποδεικνύει σ' όλους, καλοπροαίρετους και μη, πως στις πολιτικές του αποφάσεις κουβαλούσε πάντα τα προαναφερθέντα στοιχεία.

Δυστυχώς πολλές από τις αναφορές στο βιβλίο εστιάστηκαν σε κάποιες πλευρές του, όπως η περίπτωση των Ιμίων, η περίπτωση Οτσαλάν, λιγότερο στο ζήτημα με τις ταυτότητες και πολύ λιγότερο στον τρόπο με τον οποίο ο Σημίτης προτείνει να γίνεται η πολιτική. Μέσα σ' αυτό το βιβλίο μπορούμε να ανακαλύψουμε τους τρόπους με τους οποίους η πολιτική γίνεται πρόταγμα γενικών συμφερόντων και όχι κοκτέιλ συμφερόντων ή εκπρόσωπος εθνικιστικών, λαϊκιστικών και κρατικιστικών συμφερόντων. Ο Σημίτης μιλώντας σε πρώτο πρόσωπο επιχειρεί να καταρρίψει τις μορφές που του προσήσαν από τα δεξιά και τα αριστερά, αλλά ποτέ δεν φτάνει στο επίπεδο να μετατρέψει την πολιτική σε προσωπική ανιδιότητα. Γι' αυτόν η πολιτική είναι πάντα μια κατάσταση πραγμάτων που αν και διαμορφώνεται ως σύνολο προσωπικών διαδρομών αποτελεί, σε τελική ανάλυση, συμπύκνωση κοινωνικών και ταξικών σχέσεων.

Ο Σημίτης κατηγορήθηκε ως λογιστής και ως «τυχερός άνδρας» που η ευνοϊκή συγκυρία και ο αυτόματος πιλότος τον βοήθησαν να επιτύχει τους στόχους του. Ο ίδιος όμως δείχνει πως αν στόχος της πολιτικής δεν είναι η διαίωσις της εξουσίας, αλλά η διαμόρφωση μιας καλύτερης κοινωνίας, για την επίτευξη αυτού του στόχου χρειάζεται η ύπαρξη ενός διακυβέυματος. Αυτό το διακύβευμα ο Σημίτης το περιέγραψε με τη λέξη «εκσυγχρονισμός».

Ο εκσυγχρονισμός για τον Σημίτη είχε κυρίως τρεις διαστάσεις. Ο πρώην πρωθυπουργός πίστευε πως η Ελλάδα δεν αποτελεί μοναχική νησίδα στον απέραντο ωκεανό, ούτε αναδελφο έθνος, αλλά συστατικό στοιχείο του παγκοσμιοποιημένου περιβάλλοντος. Με αυτή τη λογική θεώρησε πως τα όποια εθνικά μας θέματα και οι ελληνοτουρκικές διαφορές έπρεπε να ξεφυ-

γουν από τη μέγγενη των ελληνοτουρκικών διαφορών και «να κοινοτικοποιηθούν». Ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός θεωρήθηκε ο ακρογωνιαίος λίθος των σχέσεων της Ελλάδας με τους γείτονες, αλλά και με όλον τον κόσμο. Για να γίνει όμως αυτό χρειαζόταν να συγκρουστεί με μια αντίληψη που θεωρεί πως οι «ξένοι» άλλο μέλημα δεν έχουν από το να υπονομεύουν την ύπαρξη της χώρας. Η πολιτική Σημίτη κατέδειξε πως για επιτύχει κανείς στις διεθνείς σχέσεις χρειάζεται να πείσει πως δεν ενδιαφέρεται μόνο για τα δικά του συμφέροντα, αλλά και για τα προβλήματα του ευρωπαϊκού και παγκόσμιου περιβάλλοντος. Η πολιτική Σημίτη κατέδειξε πως οι διαρθρωτικές προσαρμογές της ευρωπαϊκής οικονομίας, η δημιουργία μιας ομοσπονδιακής Ευρώπης, αλλά και τα προβλήματα του Τρίτου Κόσμου, της παγκόσμιας φτώχειας και των ανισοτήτων κάθε άλλο παρά αδιάφορα πρέπει να είναι για την ελληνική κυβέρνηση. Η ένταξη της Κύπρου και ο επιτυχημένος σχεδιασμός του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου οφείλουν σχεδόν τα πάντα σ' αυτήν την αντίληψη.



ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

Πολιτική για μια δημιουργική Ελλάδα

«ΠΟΛΙΣ», ΣΕΛ. 670, € 20

Η δεύτερη σημαντική διάσταση της πολιτικής Σημίτη ήταν η μετάβαση από μια πολιτική που ενίσχυε το κράτος παροχών σε μια πολιτική που επεδίωξε να θέσει τις βάσεις ενός σύγχρονου κράτους πρόνοιας, μια πολιτική που έπρεπε να στηριχτεί σε μια σταθεροποιημένη οικονομία ως απαραίτητο μέσο για την ανάπτυξη. Η είσοδος της χώρας στην ΟΝΕ οφείλει σχεδόν τα πάντα σ' αυτήν την αντίληψη.

Η τρίτη σημαντική διάσταση της πολιτικής Σημίτη ήταν η μετατόπιση του κέντρου βάρους από το κόμμα στην κυβέρνηση και στο Κοινοβούλιο και από εκεί στην ανοικτή κοινωνία. Αυτό ήταν το κύριο και πάνω σ' αυτό διαχωρίζονται οι προσδεδειγμένοι από τους συντηρητικούς. Στο πλαίσιο αυτής της μετατόπισης πρέπει να δούμε και τη σύγκρουση με την Εκκλησία για τις ταυτότητες. Εκμεταλλευόμενη αυτό το θέμα η Εκκλησία «προσπάθησε να εγκαθιδρύσει μια ιδεολογική εποπτεία επί της πολιτικής εξουσίας».

Επίσης η νομιμοποίηση της εξουσίας έπαψε να στηρίζεται στο χαρισματικό ηγέτη, στην κοινοκρατία ή το λαϊκιστικό εθνικισμό, αλλά σε έναν ορθολογικό και θεσμικό τρόπο λειτουργίας. Αυτό σημαίνει μετάθεση των κέντρων εξουσίας από τα αυταρχικά ή μαζικά κόμματα σε κόμματα αρχών, από τη μαζική εκπροσώπηση στην αυτόνομη παρουσία της κοινωνίας των πολιτών. Αν και η τελευταία δεν αποτελεί πάντα παράγοντα πρόοδου. Αυτό το απέδειξαν περίτρανα τα Ιμια και η περίπτωση Οτσαλάν, όπου πολίτες επεδίωξαν να επιβάλλουν συγκεκριμένες πολιτικές, τα συλλαλητήρια για τις ταυτότητες και τη Μακεδονία. Επειδή δε πολλά ελέχθησαν για την περίπτωση των Ιμίων, και ανεξάρτητα από τους τακτικούς χειρισμούς, εμείς οφείλουμε να τονίσουμε πως η αποφυγή του πολέμου με την παράλληλη εξασφάλιση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της χώρας, και όχι αυτών του εθνικισμού, αποτελεί πρόταση πολιτισμού και ανθρωπισμού.

Μα κανένα λάθος δεν έκανε αυτός ο άνθρωπος και κανένα λάθος δεν του βρίσκει ο συγγραφέας αυτών των γραμμών; Είναι απόρροια βιασικής ή προκατειλημμένης ανάγνωσης η αποδοχή στον Σημίτη της μορφής για απουσία αυτοκριτικής; Ο τέως πρωθυπουργός, αναφερόμενος στους εγγενείς περιορισμούς και τις

παράπλευρες αντιθέσεις της ελληνικής κοινωνίας, όπως είναι ο εθνοκεντρισμός, ο λαϊκισμός, η ισοπεδωτική μεταχείριση, ο τοπικισμός, οι πελατειακές και συντεχνιακές νοοτροπίες, δεν περιγράφει απλώς αυτά τα χαρακτηριστικά του ελληνικού γίγνεσθαι, αλλά και αναγνωρίζει πως η πολιτική του δεν κατάφερε να τα υπερνικήσει.

Το θέμα βεβαίως είναι γιατί στη δεύτερη τετραετία δεν έγινε η μετάβαση από αυτό που ο Γιάννης Βούλγαρης ονόμασε hardware εκσυγχρονισμό (ΟΝΕ, ευρώ, αναβάθμιση της διεθνούς θέσης της χώρας, ένταξη της Κύπρου στην Ένωση, μεγάλα έργα, μετάβαση από το πρωθυπουργικό μοντέλο σ' αυτό των συλλογικών οργάνων) σ' αυτόν του software εκσυγχρονισμού, σ' έναν εκσυγχρονισμό της κρατικής διοίκησης, της υγείας, της παιδείας ή, με άλλα λόγια, στον εκσυγχρονισμό της «καθημερινότητας».

Αυτή η μετάβαση, κατά τη γνώμη μας, έπρεπε να στηριχτεί σ' ένα νέο συνασπισμό εξουσίας, που θα συνέδεε το κόμμα με τις αγωνίες της κοινωνίας των πολιτών και θα αντέριπε τις παγιωμένες κομματικές ισορροπίες αναδεικνύοντας μια νέα ηγετική ομάδα, η οποία θα ετίθετο επικεφαλής του δεύτερου κύματος. Αυτό δεν έγινε γιατί η διακυβέρνηση Σημίτη «κόλλησε» στις προτεραιότητες της πρώτης τετραετίας. Ο ίδιος ο Σημίτης αναγνωρίζει πως ο ελληνικός λαός δεν τον ψήφισε για το σοσιαλισμό και τον εκσυγχρονισμό, αλλά γιατί «ήθελε μια κυβέρνηση που θα δουλεύει με σοβαρότητα, σχεδιασμό και αποτελεσματικότητα». Τα πρόταγμα του εκσυγχρονισμού δεν ήταν ποτέ πλειοψηφικό ρεύμα. Για να γίνει τέτοιο έπρεπε να τεθούν οι προϋποθέσεις μιας συμμαχίας των μεσαίων στρωμάτων με τα λαϊκά στρώματα στη βάση, όχι μόνο της σύγκλισης της χώρας, αλλά και της κοινωνικής δικαιοσύνης και της προστασίας των αδυνάμων. Σ' αυτό τον κόσμο δεν μπορούν να είναι όλοι ικανοί, όπως απαιτεί η αντιδραστικότητα θεωρία της «αξιοκρατίας». Ο εκσυγχρονισμός δεν μπορεί να αγνοεί όσους περπατούν πιο αργά, αλλιώς θα σταματήσει και ο ίδιος να βαδίζει. Επομένως χρειαζόταν μια πολιτική συμμαχιών και ιδεολογικής ηγεμονίας, που ποτέ όμως δεν τέθηκε ως άμεση προτεραιότητα.

Η αποτυχία δημιουργίας ενός πλειοψηφικού ιδεολογικού ρεύματος οφείλεται και στο γεγονός πως πολλοί απ' αυτούς που κλήθηκαν –στο κεφάλαιο για την πολιτική στελεχών και τον κυβερνητικό συντονισμό διακρίνουμε πολύ μεγάλη πίκρα και αυτοκριτική– να στηρίξουν την πολιτική Σημίτη ειδαν τον εκσυγχρονισμό ως σημαία ευκαιρίας, ως μίμηση «δυτικής πράξης», ως διοικητική λεπτομέρεια και όχι ως διαδικασία εξανθρωπισμού των κοινωνικών σχέσεων

και ως δυναμική κίνηση ανανέωσης της ζωής. Από εδώ προκύπτουν και τα πραγματικά απίστευτα και αδιανόητα προβλήματα της αλαζονικής συμπεριφοράς και διαφθοράς των ανθρώπων του κρατικού και κομματικού μηχανισμού.

Ανεξάρτητα απ' όλα και σε πείσμα όλων αυτών η περίοδος Σημίτη αποτελεί ένα μεγάλο βήμα στην προσπάθεια της χώρας να ακολουθήσει τους μεγάλους μετασχηματισμούς που συντελούνται στο παγκόσμιο και ευρωπαϊκό περιβάλλον, κάτι που στους πιο συντηρητικούς και φοβικούς κύκλους ποτέ δεν άρεσε. Δεν είναι τυχαίο που οι πιο φανατικοί εχθροί του ήταν οι διάφοροι Τριανταφυλλόπουλοι και Τράγκες. Ο Τριανταφυλλό-ποпуλισμός αποτελεί την ακραία έκφραση του μίσους κατά της νεωτερικότητας, της οποίας πολιτικό παιδί είναι ο εκσυγχρονισμός.

Με αυτό το βιβλίο ο Σημίτης επισημαίνει πως είναι και θα είναι παρών στο πολιτικό σκηνικό, γιατί θέτει θέματα ουσίας και όχι δευτερεύουσας σημασίας. Η ουσία και όχι η διαδικασία αναδεικνύει το νέο. Η πολιτική η ίδια αποτελεί συμπύκνωση στο παρόν των σχέσεων που διαμορφώθηκαν στο παρελθόν και προβάλλονται στο μέλλον. Η θεώρηση του βιβλίου αυτού ως κάτι που ασχολείται με το παρελθόν δεν αποτελεί μόνο μια κοινοτοπία, αλλά και μια απολιτική πράξη. Ο μεγαλύτερος όμως εχθρός της πολιτικής και των πολιτικών προσώπων είναι να απολιτικοποιηθούν οι ίδιοι την πολιτική. Από εδώ ξεκινάει η κρίση του πολιτικού και αντιπροσωπευτικού συστήματος.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΙΑΚΑΝΤΑΡΗΣ
giorsiak@yahoo.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΧΟΥΛΙΑ NABARRO
Η ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΙΝΔΟΝΗΣ
 ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ
 ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΕΚΘΡΟΝΙΣΕ ΤΟΝ «ΚΩΔΙΚΑ ΝΤΑ ΒΙΝΤΣΙ» ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ
 σε όλα τα βιβλιοπωλεία

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.